

ΚΑΤΑΤΑΚΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ

ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Ακαδημαϊκού Έτους 2023-2024

για Κατάταξη στο Γ' εξαμήνο Σπουδών

1) ΕΞΕΤΑΣΤΕΑ ΥΛΗ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ «ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑΣ»

Στο μάθημα της γλωσσολογίας περιλαμβάνονται τα εξής αντικείμενα:

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ

Θεματικές ενότητες

(Α)

- Τι είναι η γλώσσα (ορισμός).
- Τρόποι μελέτης της γλώσσας και κλάδοι της γλωσσολογίας.
- Τι δεν κάνει η γλωσσολογία.
- Χαρακτηριστικές ιδιότητες της γλώσσας.
- Η γλώσσα ως κώδικας επικοινωνίας (ανθρώπινη επικοινωνία, η «γλώσσα» των ζώων, διαφορές της ανθρώπινης γλώσσας από τα συστήματα επικοινωνίας των ζώων).
- Η γλώσσα ως κώδικας σημείων (το γλωσσικό σημείο, πλευρές του γλωσσικού σημείου, ιδιότητες του γλωσσικού σημείου, σχέσεις μεταξύ γλωσσικών σημείων).
- Σχέση προφορικού και γραπτού λόγου (η προτεραιότητα του προφορικού λόγου, το γόητρο της γραφής).
- Ορθογραφία (είδη ορθογραφίας, χρησιμότητα της ιστορικής ορθογραφίας).
- Γραφές και αλφάβητα.
- Οι σημασίες στη γλώσσα (λεξική, φραστική, προτασιακή, κειμενική σημασία).
- Η γλωσσική ποικιλία (διάλεκτος, ιδίωμα, ιδιόλεκτος, ύφος, επίτεδο ύφους, η πρότυπη γλώσσα).
- Γλώσσα και φύλο.

(Β)

- Βασικές αρχές της επιστήμης της γλωσσολογίας.
- Τι σημαίνει «γνωρίζω μια γλώσσα» (η έννοια της δημιουργικότητας).
- Τι είναι «γραμματική»/Είδη γραμματικής/Εμφάνιση της γραμματικής (πρώτη ελληνική γραμματική/γραμματικές του Μεσαίωνα/της Αναγέννησης/Γενετική-Μετασχηματιστική Γραμματική).
- Επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης (διπλή άρθρωση της γλώσσας)/Γλωσσικές μονάδες.
- Φωνητική: οι φθόγγοι της γλώσσας (τόπος/τρόπος άρθρωσης/φωνητικές μεταγραφές/σχέση φθόγγων-γραμμάτων).
- Φωνολογία: τα φωνήματα της γλώσσας (φώνημα/αλλόφωνο/φωνολογικές μεταγραφές/διαφορά φωνητικής-φωνολογίας).
- Μορφολογία: τα μορφήματα της γλώσσας (είδη μορφημάτων/τυπολογία γλωσσών με βάση τη μορφολογική τους δομή/λέξη-λέξημα).
- Σύνταξη (φράσεις/προτάσεις/η έννοια της γραμματικότητας/δομή της πρότασης/δέντρα φραστικής δομής/δομικές αμφισημίες).

Η παραπάνω ύλη αναφέρεται σε θεματικές ενότητες και όχι σε κεφάλαια από ένα συγκεκριμένο βιβλίο. Προτεινόμενα βιβλία:

- (1) FROMKIN V., R. RODMAN & N. HYAMS 2008: *Εισαγωγή στη μελέτη της γλώσσας*, (Μτφ. Γ. Ξυδόπουλος, Ε. Βάζου, Φ. Παπαδοπούλου & Α. Τσαγγαλίδης). Αθήνα: Πατάκης.
- (2) LYONS, J. 1995: *Εισαγωγή στη Γλωσσολογία*. Αθήνα: Πατάκης.
- (3) ΛΕΚΑΚΟΥ, Μ. & Ν. ΤΟΠΙΝΤΖΗ (ΕΠΙΜ.). 2022: *Εισαγωγή στη Γλωσσολογία: Θεμελιώδεις Έννοιες και Βασικοί Κλάδοι με Έμφαση στην Ελληνική Γλώσσα*. Αθήνα: Gutenberg.
- (4) ΓΟΥΤΣΟΣ, Δ. 2012: *Γλώσσα, κείμενο, ποικιλία, σύστημα*. Αθήνα: Κριτική.

ΙΣΤΟΡΙΚΟΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ

Θεματικές ενότητες:

- Η προφορά της Αρχαίας Ελληνικής (+ γνήσιες και νόθες δίφθογγοι).
- Ιστορικοσυγκριτική γλωσσολογία: Η έννοια της γενετικής συγγένειας των γλωσσών, επανασύνθεση, γλωσσικές οικογένειες, η ινδοευρωπαϊκή οικογένεια γλωσσών. Προελληνικό υπόστρωμα.
- Περίοδοι της ιστορίας της Ελληνικής.
- Τα μυκηναϊκά κείμενα: Γραφή και γλώσσα των κειμένων.
- Το ελληνικό αλφάβητο.
- Αρχαίες ελληνικές διάλεκτοι.
- Η γλώσσα της αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας. Η γλώσσα των ομηρικών επών.
- Περίοδος της Αλεξανδρινής Κοινής: πηγές και περιγραφή των φωνολογικών, μορφολογικών και συντακτικών μεταβολών της περιόδου αυτής.
- Μεσαιωνική περίοδος και περίοδος της τουρκοκρατίας: πηγές και περιγραφή των μεταβολών των περιόδων αυτών. Οι νεοελληνικές διάλεκτοι.
- Το γλωσσικό ζήτημα και οι φάσεις του.

Η παραπάνω ύλη αναφέρεται σε θεματικές ενότητες και όχι σε κεφάλαια από ένα συγκεκριμένο βιβλίο. Προτεινόμενα βιβλία:

- (1) ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗΣ, Γ. 2002: *Συνοπτική Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας*. Αθήνα.
- (2) ΧΟΡΡΟΚΣ, ΤΖ. (HORROCKS, G.) 2006: *Ελληνικά. Ιστορία της γλώσσας και των ομιλητών της*. Εισαγωγή-μετάφραση: Μ. Σταύρου & Μ. Τζεβελέκου. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας.
- (3) BROWNING, R. 1983. *Η Ελληνική Γλώσσα Μεσαιωνική και Νέα*. Αθήνα: Παπαδήμας.
- (4) ΧΡΙΣΤΙΔΗΣ, Α.-Φ. (επιμ.) 2014: *Ιστορία της Ελληνικής Γλώσσας. Από τις αρχές έως την ύστερη αρχαιότητα*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας και Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών [Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη].

2) ΕΞΕΤΑΣΤΕΑ ΥΛΗ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ
«ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ»

Α' Εξάμηνο

Εισαγωγή στην επιστήμη της Νεοελληνικής Φιλολογίας.

Εξεταστέα ύλη:

Δημήτρης Αγγελάτος, *Η Άλφα Βήτα του Νεοελληνιστή*, Gutenberg, Αθήνα 2011.

Β' εξάμηνο

Εποχές και συγγραφείς (12ος-18ος αι.)

Εξεταστέα ύλη:

Στέφανος Κακλαμάνης, *Η κρητική λογοτεχνία στα χρόνια της Αναγέννησης 14ος -17ος αι. τ.*
Α', Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 2019, κεφάλαιο 5 (σσ.243-344).

3) ΕΞΕΤΑΣΤΕΑ ΥΛΗ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ «ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ»

Θεματογραφία - Γλωσσικές ασκήσεις

Θα δοθεί άγνωστο κείμενο της αττικής πεζογραφίας. Θα ζητηθεί μετάφραση, γραμματική και συντακτική ανάλυση.

Ηρόδοτος [Εισαγωγή στην Ιστοριογραφία. Ερμηνεία κειμένων]

Α' Βιβλίο των Ιστοριών του Ηροδότου (κείμενο από το βιβλίο του Α. Παπαθωμά, *Το πρώτο βιβλίο των ιστοριών του Ηροδότου. Μνήμες, θρύλοι και γεγονότα από την Ασία και την Ελλάδα της αρχαϊκής εποχής*)

Ζητούμενα:

Μετάφραση κειμένου/κειμένων στη Νέα Ελληνική
Ερμηνευτικός σχολιασμός
Μετατροπή ηροδότειων τύπων στους αντίστοιχους της αττικής διαλέκτου
Εισαγωγή στην αρχαία ιστοριογραφία και στο έργο του Ηροδότου.

Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική Φιλολογία - Παλαιογραφία - Παπυρολογία και Κριτική του κειμένου

Ζητούμενα:

Βασική θεωρία, αρχές και μεθοδολογία Παπυρολογίας, Παλαιογραφίας και Κριτικής του Κειμένου.
Μεταγραφή σύντομου κειμένου από πάπυρο ή/και μεσαιωνικό χειρόγραφο.
Ιστορία της αρχαίας ελληνικής φιλολογίας.

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Α. Παπαθωμάς, *Εισαγωγή στην Παπυρολογία* (3^η έκδοση επαυξημένη), Αθήνα (Σύλλυβος) 2016.
Α. Παπαθωμάς, *ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ ΣΕ ΠΑΠΥΡΟΥΣ, ΟΣΤΡΑΚΑ, ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΡΩΙΜΕΣ ΠΕΡΓΑΜΗΝΕΣ* (430/420 Π.Χ. - ΑΡΧΕΣ 9ΟΥ ΑΙ. Μ.Χ.), Αθήνα (Σύλλυβος) 2019.
Ε. Μιονί, *Εισαγωγή στην Ελληνική Παλαιογραφία* Αθήνα (ΜΙΕΤ).
H.-G. Nesselrath, *Εισαγωγή στην Αρχαιογνωσία*, Τόμος Α' (Αρχαία Ελλάδα) σσ. 89-135 Αθήνα (Παπαδήμας).

Σοφοκλής [Εισαγωγή στη Δραματική ποίηση και στην Τραγωδία.
Ερμηνεία κειμένων]. Μετρική

I. ΚΕΙΜΕΝΟ

Σοφοκλή, *Οιδίπους Τύραννος*, έκδοση R.D. Dawe

στίχοι:

A. Διδαγμένο κείμενο

1-150

216-275

300-462

698-862

924-1085

1110-1185

B. Αδίδακτο κείμενο

1223-1530

II. ΖΗΤΟΥΜΕΝΑ:

1. Μετάφραση όλων των παραπάνω στίχων στα Νέα Ελληνικά (πιστή φιλολογική, όχι ποιητική)
2. Ερμηνευτικός σχολιασμός μόνον επί των ενοτήτων του διδαγμένου κειμένου
3. Δομή και υπόθεση όλης της τραγωδίας
4. Μέτρο: Ιαμβικό τρίμετρο – μετρική ανάλυση ενός ομαλού στίχου
5. Δύναται να ζητηθούν κάποιες γραμματικές, συντακτικές ή ετυμολογικές αναγνωρίσεις
6. Γενική εισαγωγή στη δραματική ποίηση και στον Σοφοκλή, με έμφαση στα ακόλουθα θέματα:
 - Το δράμα από τις απαρχές έως τον Σοφοκλή
 - Σοφοκλής: βίος και έργα
 - Πολιτικό και πνευματικό περιβάλλον της εποχής του Σοφοκλή
 - Ο Οιδίπους Τύραννος και ο Θηβαϊκός Κύκλος
 - Η φιλοσοφική διάσταση της τραγωδίας Οιδίπους Τύραννος
 - Η πρόσληψη του Οιδίποδα Τυράννου

Προτεινόμενη βιβλιογραφία:

Βασίλειος Π. Βερτουδάκης – Αμφιλόχιος Παπαθωμάς, *Βασιλιάς και Φαρμακός. Η τραγωδία Οιδίπους Τύραννος του Σοφοκλή*, Αθήνα 2020.

Charles Segal, *Οιδίπους Τύραννος: Τραγικός ηρωισμός και τα όρια της γνώσης*, Αθήνα 2001